

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin talletettavia tietoja ja näiden tietojen luovuttamista koskevilla säännöksillä.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin sisältyvistä eräistä keskeisistä tiedoista ehdotetaan muodostettavaksi Internet-selaimen kautta toimiva kaikille avoin tietopalvelu. Julkisessa käytössä olevan tietopalvelun tarkoituksena on helpottaa tiedonsaantia terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattipätevyydestä.

Julkiseen tietopalveluun sisällytettäisiin tiedot terveydenhuollon ammattihenkilön nimestä, rekisteröintinumerosta ja syntymävuodesta sekä tieto ammattihenkilön ammattipätevyydestä. Palvelusta kävisi ilmi muun muassa, onko ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeutta rajoitettu sekä mahdollisen rajoituksen sisältö.

Esityksessä ehdotetaan myös, että muun muassa lääkemääräyksen antajan yksilöivästä numerosta ja sen käytöstä säädettäisiin lailla. Tämän yksilöintitunnuksen antaisi Terveydenhuollon oikeusturvakeskus. Se annettaisiin pääsääntöisesti samalla kun oikeusturvakeskus myöntää lääkärille tai hammaslääkärille

ammattiharjoittamisoikeuden tai ammatinharjoittamisluvan. Lääkärit ja hammaslääkärit sekä lääketieteen ja hammaslääketieteen opiskelijat olisivat velvollisia käyttämään yksilöintitunnusta laatiessaan lääkemääräyksiä ja muita Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemiin etuuksiin liittyviä asiakirjoja. Laissa ehdotetaan säädettäväksi myös siitä, keille tieto yksilöintitunnuksesta voidaan luovuttaa.

Laissa ehdotetaan edelleen säädettäväksi kaikille terveydenhuollon ammattihenkilöille annettavasta, terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin merkittävästä teknisestä tunnistuksesta, josta käytettäisiin nimitystä rekisteröintinumero. Rekisteröintinumeroa tarvitaan muun muassa sähköiseen asiointiin liittyvässä terveydenhuollon ammattihenkilöiden varmentamisessa sekä eräissä muissa tilanteissa, joissa ammattihenkilö on tarpeen yksilöidä. Lakiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi säännökset, joiden perusteella keskusrekisteriin voitaisiin tallettaa eräitä lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoita koskevia tietoja. Yliopistoille säädettäisiin velvollisuus ilmoittaa rekisteriin merkittävät tiedot Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila.....	3
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri ja sen tietojen luovuttaminen	3
Yleinen henkilötietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntö.....	4
Sairausvakuutusnumero	5
Lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoiden asema	6
1.2. Ulkomaiden lainsäädäntö.....	7
Norja.....	7
Ruotsi.....	8
Tanska	8
Iso-Britannia	9
Viro	9
1.3. Nykytilan arviointi.....	10
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	11
3. Esityksen vaikutukset	13
3.1. Taloudelliset vaikutukset	13
3.2. Viranomaisten toimintaan ja menettelytapoihin kohdistuvat vaikutukset	13
3.3. Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	14
4. Asian valmistelu	15
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	16
1. Lakiehdotuksen perustelut	16
2. Voimaantulo	20
3. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	20
LAKIEHDOTUS.....	22
Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta	22
LIITE	25
RINNAKKAISTEKSTIT	25
Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta	25

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri ja sen tietojen luovuttaminen

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöiden ohjauksesta ja valvonnasta. Valvonnan ensisijaisena tarkoituksena on potilasturvallisuuden säilyttäminen ja edistäminen sekä terveystalvelujen laadun varmistaminen. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntää lain 2 luvussa säädetyn mukaisesti oikeuden harjoittaa ammattia laillistettuna terveydenhuollon ammattihenkilönä tai ammatinharjoittamisluvan sekä merkitsee rekisteriin nimikesuojatut ammattihenkilöt. Ennakkovalvonnalla varmistetaan muun muassa, että ammattihenkilöllä on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus ja muu ammatillinen pätevyys. Vuonna 2006 terveydenhuollon ammattihenkilöiden laillistamispäätöksiä tehtiin 6 803 ja nimikesuojatut terveydenhuollon ammattihenkilöitä merkittiin rekisteriin 7 251. Laillistettavia ammattihenkilöryhmiä on nykyisin kaikkiaan 17 ja nimikesuojatun ammattihenkilön ammattinimikkeitä 22. Viimeksi mainituista ammattinimikkeistä säädetään tarkemmin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 1 §:ssä (642/2005).

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus pitää valvontaa varten terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriä (jäljempänä ammattihenkilörekisteri), johon oli vuoden 2006 lopulla merkitty noin 335 000 ammattihenkilön tiedot. Ammattihenkilörekisteriin merkittävistä tiedoista säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:ssä. Rekisteriin merkitään pykälän 2 momentin 1 kohdan perusteella ammattihenkilön nimi, henkilötunnus, kotiosoite, ammatinharjoittamisoikeus ja sen rajoittaminen tai poistaminen, ammatinharjoittamislupa ja sen peruuttaminen, oikeus käyttää terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä ja sen kieltäminen sekä tiedot ammatinhar-

joittamisoikeuden tai -luvan taikka nimikesuojauksen perusteena olevasta koulutuksesta. Henkilö- ja osoitetietoja päivitetään väestötietojärjestelmästä saatavien tietojen mukaisesti.

Rekisteriin merkitään edellä mainitun pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan myös tieto Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tai lääninhallituksen ratkaisusta, jossa terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitoiminnassa on todettu virheellisyttä, laiminlyöntejä tai moitittavuutta. Tällä tarkoitetaan käytännössä hallinnollisena ohjauksena annettuja huomautuksia. Lisäksi rekisteriin merkitään tiedot ammattitoiminnassa saadusta varoituksesta, sakko- ja vankeusrangautuksesta sekä viraltapanosta tai virantoimituksesta pidättämisestä. Lääkäreiden ja hammaslääkäreiden osalta rekisteriin merkitään saman momentin 3 kohdan perusteella myös tiedot erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin oikeudesta ja sen perusteena olevasta koulutuksesta.

Ammattihenkilörekisteriin merkitään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n 4 momentin mukaan lisäksi tarvittaessa tiedot terveydenhuollon ammattihenkilön työpaikasta sekä ammattihenkilön varaamisesta valmiuslain (1080/1991) mukaista poikkeusoloihin varautumista varten. Työpaikkatietoja rekisterissä on käytännössä vain lääkäreiden osalta. Nämä tiedot perustuvat Suomen Lääkäriliiton jäsenilleen vuosittain suorittamaan kyselyyn. Tiedot eivät näin ollen ole kattavat eivätkä aina ajantasaiset. Tieto terveydenhuollon ammattihenkilön toimimisesta itsenäisenä ammatinharjoittajana on merkitty 1.1.2006 lukien ammattihenkilörekisterin sijasta yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 14 a §:ssä tarkoitettuun, Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja lääninhallitusten yhdessä pitämään yksityisten palvelujen antajien rekisteriin.

Ammattihenkilörekisterissä olevat tiedot poistetaan rekisteristä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n 3 momentin perusteella lähtökohtaisesti kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun Terveyden-

huollon oikeusturvakeskus on saanut tiedon rekisteröidyn kuolemasta. Huomautusta, varoitusta, sakko- tai vankeusrangaistusta sekä viraltapanao tai virantoimituksesta pidättämistä koskeva tieto poistetaan kuitenkin, kun päätöksen tai muun ratkaisun antamisesta on kulunut kymmenen vuotta, jollei merkinnän poistamiselle säädetä nimikirjalaisissa (1010/1989) pidempää aikaa. Rangaistusta koskeva tieto on poistettava myös, kun rangaistukseen tuomitsemisen syynä olleen teon rangaistavuus on poistettu.

Tietojen luovuttamiseen ammattihenkilörekisteristä sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) siltä osin kuin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa, sen 24 b §:ssä, ei toisin säädetä. Rekisterin tiedot ovat pääsääntöisesti julkisia. Salassa pidettäviä ovat lähinnä ammattihenkilöön kohdistuvan turvallisuusuhan perusteella salassa pidettävät kotikunta- ja osoitetiedot ja tuomioistuinten tuomitsemia rangaistuksia koskevat tiedot sekä poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät tiedot. Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään salassa pidettävien tietojen antamisesta, rangaistuksia koskevia tietoja saadaan antaa lääninhallitukselle ja Euroopan unioniin ja Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion viranomaiselle niiden valvontatehtävien hoitamiseksi sekä viranomaiselle ja terveydenhuollon toimintayksikölle työnhakuun liittyvää soveltuvuusarviointia varten. Poikkeusoloihin varautumiseen liittyviä tietoja saadaan antaa sosiaali- ja terveysministeriölle.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksen saajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Muun muassa ammattihenkilörekisterissä olevien ammattihenkilöiden henkilötunnusten ja henkilötietolaisissa (523/1999) tarkoitettujen arkaluonteisten tietojen luovuttamisessa on siten otettava huomioon henkilötietolaista johtuvat rajoitukset.

Ammattihenkilörekisteriin sisältyvien, vi-

ranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella julkisten tietojen luovuttamista on lisäksi rajoitettu eräiltä osin massa-luovutustapauksissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 b §:n 3 momentissa olevilla säännöksillä. Tietoja Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja lääninhallituksen antamista huomautuksista sekä ammattitoiminnassa saadusta varoituksesta ja virantoimituksesta pidättämisestä saadaan siten antaa vain tieteellistä tutkimusta, tilastointia ja viranomaisen selvitystyötä varten tai viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi taikka terveydenhuoltoon liittyvää toimintaa varten terveydenhuollon toimintayksikölle, apteekille sekä terveydenhuollon alalla toimivalle yhteisölle, jollei kysymys ole yksittäistä rekisteröityä koskevista tiedoista. Toisaalta rekisterin tietoja voidaan eräissä tilanteissa luovuttaa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädettyä laajemmin siten, että rekisteröidyn nimi- ja yhteystietoja sekä tietoja voimassa olevasta ammatinharjoittamisoikeudesta ja -luvasta sekä koulutuksesta saadaan antaa rekisteröidyn ammattiin liittyvän informaation lähettämistä varten, vaikka luovutuksen saajalla ei olisikaan mainitun lain 16 §:n 3 momentissa edellytettyä oikeutta tallettaa ja käyttää kyseisiä henkilötietoja henkilötietojen suojaa koskevien säännösten perusteella.

Yleinen henkilötietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntö

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Viimeksi mainittu säännös viittaa tarpeeseen turvata lainsäädännöllisesti yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen rekisteröinnissä, käyttämisessä ja muussa käsittelyssä.

Henkilötietolaki on henkilötietojen käsittelyä koskeva yleislaki. Sitä sovelletaan myös ammattihenkilörekisterin pitämiseen terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ohella. Henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan henkilötietolain 3 §:n 2 kohdassa olevan määritelmän mukaan henkilötietojen keräämistä, tallettamista, järjestämistä, käyttöä, siirtämistä, luovuttamista, säilyttämistä,

muuttamista, yhdistämistä, suojaamista, poistamista, tuhoamista sekä muita henkilötietoihin kohdistuvia toimenpiteitä.

Henkilötietolaissa säädetään muun muassa henkilötietojen käsittelyä koskevista yleisistä periaatteista, kuten henkilötietojen käsittelyn suunnittelusta, käyttötarkoitussidonnaisuudesta ja tietojen laatua koskevista periaatteista. Henkilötietojen käsittelyn tulee lain 6 §:n mukaan olla asiallisesti perusteltua rekisterinpitäjän toiminnan kannalta. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset on määriteltävä ennen henkilötietojen keräämistä tai muodostamista henkilörekisteriksi. Käsittelyn tarkoitus tulee määritellä siten, että siitä ilmenee, minkälaisen rekisterinpitäjän tehtävien hoitamiseksi henkilötietoja käsitellään. Henkilötietoja saa lain 7 §:n mukaan käyttää tai muutoin käsitellä vain tavalla, joka ei ole yhteensopimaton 6 §:ssä tarkoitettujen käsittelyn tarkoitusten kanssa. Käsiteltävien henkilötietojen tulee lain 9 §:n mukaan olla määritellyn henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia, ja rekisterinpitäjän on huolehdittava siitä, ettei virheellisiä, epätäydellisiä tai vanhentuneita henkilötietoja käsitellä. Viimeksi mainittua velvollisuutta arvioitaessa on otettava huomioon henkilötietojen käsittelyn tarkoitus sekä käsittelyn merkitys rekisteröidyn yksityisyyden suojalle.

Henkilötietolain 8 §:ssä säädetään niistä yleisistä edellytyksistä, joilla henkilötietoja saa käsitellä. Ensisijaisena perusteena on rekisteröidyn yksiselitteisesti antama suostumus. Käsittely voi kuitenkin tulla kysymyksen erällä muillakin perusteilla, muun muassa silloin, jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai veloitteesta.

Henkilötietolailalla on saatettu henkilötietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntö vastamaan yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 95/46/EY (jäljempänä tietosuojadirektiivi). Euroopan unionin jäsenvaltiot eivät saa direktiivin perusteella estää henkilötietojen siirtämistä toiseen jäsenvaltioon yksityisyyden suojaan liittyvistä syistä. Jäsenvaltioiden on sen sijaan valvottava henkilötietojen siirtoa kolmansiin mai-

hin. Henkilötietolaissa henkilötietojen luovuttamisesta ja muusta siirrosta Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueen tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle säädetään lain 5 luvussa. Siirto on lain 22 §:n perusteella sallittua lähtökohtaisesti ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan tietosuojan riittävä taso. Vaikka edellä mainittu edellytys ei täyty, tietoja voidaan kuitenkin siirtää lain 23 §:ssä säädettyin edellytyksin. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on katsonut 6 päivänä marraskuuta 2003 antamassaan tuomiossa (C-101/01), että henkilötietojen laittamisessa internet-sivulle ei ole kysymys tietosuojadirektiivin 25 artiklassa tarkoitettua henkilötietojen siirrosta kolmansiin maihin, vaikka tiedot saatetaankin tällöin kaikkien internetiin kytkeytyvien henkilöiden, kolmansissa maissa olevat henkilöt mukaan lukien, saataville.

Tietosuojadirektiivin 8 artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on määriteltävä olosuhteet, joiden vallitessa henkilönumeroa tai muuta yleistä tunnistetta voidaan käsitellä. Mainitun direktiivin kohdan perusteella henkilötietolain 13 §:ään on otettu henkilötunnuksen käsittelyä koskevat säännökset.

Sairausvakuutusnumero

Kansaneläkelaitos on myöntänyt vuodesta 1964 lähtien lääkäreille ja vuodesta 1986 lähtien hammaslääkäreille sairausvakuutuslain säädännön toimeenpanoon liittyen sairausvakuutusnumeron. Sairausvakuutusnumeron antamisesta tai käytöstä ei ole kuitenkaan säännöksiä. Sairausvakuutusnumerot ovat nykyisin 6-merkkisiä lukuja, jotka on muodostettu laskukaavan avulla siten, että niihin sisältyy tarkistusmerkki. Lääkäreiden sairausvakuutusnumerot alkavat numerolla 1, 2 tai 3, hammaslääkäreiden numerot numerolla 6. Sairausvakuutusnumero on tekninen tunniste, joka yksilöi lääkärit ja hammaslääkärit yksiselitteisesti.

Terveysturvallisuuden oikeusturvakeskuksella on sairausvakuutuslain (1224/2004) 19 luvun 4 §:n 3 momentin perusteella velvollisuus ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslain mukaisten etuuksien täytäntöönpanoa varten terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n 2 momentin 1

ja 3 kohdassa mainitut ammattihenkilörekisteriin merkityt tiedot sekä niissä tapahtuneet muutokset muun muassa lääkäreistä ja hammaslääkäreistä. Tiedot siirtyvät linjasiirtona Terveystieteiden oikeusturvakeskuksesta Kansaneläkelaitokseen. Sairausvakuutusnumero annetaan lääketieteen lisensiaatin tai hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinnon suorittaneille Kansaneläkelaitoksen saatua oikeusturvakeskuksesta tiedon siitä, että oikeusturvakeskuksesta tiedon saanut lääkäri tai hammaslääkäri oikeuden harjoittaa lääkärin tai hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä asianomaista ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistettuna ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena. Numero annetaan automaattisesti ammattioikeutta koskevien tietojen siirryttyä Kansaneläkelaitoksen rekisteriin. Kansaneläkelaitos on myös huolehtinut sairausvakuutusnumerolla varustettujen nimileimasimien toimittamisesta lääkäreille ja hammaslääkäreille.

Sairausvakuutusnumeroa käytetään muun muassa lääkemääräyksissä, lääkärinpalkkioselvityksissä, lääkärinlausunnoissa ja -todistuksissa sekä tutkimus- ja hoitomääräyksissä. Sitä käytetään paitsi sairausvakuutuslainsäädännön mukaisia etuuksia, myös muita Kansaneläkelaitoksen hoitamia etuuksia koskevissa asioissa. Lääkäreiden ja hammaslääkäreiden yksiselitteinen ja helposti tapahtuva yksilöinti on välttämätöntä suurien hakemuserien käsittelyssä. Esimerkiksi vuonna 2006 Kansaneläkelaitos käsittelee apteekkien tilitysten perusteella 32,8 miljoonaa lääkemääräystä sekä maksoi 3,5 miljoonaa lääkärinpalkkiokorvausta, 2,8 miljoonaa hammashoidon korvausta ja 1,3 miljoonaa tutkimus- tai hoitomääräykseen perustuvaa korvausta. Lääkäreiden ja hammaslääkäreiden yksilöinti on välttämätöntä myös muun muassa toimitettaessa apteekista lääkkeitä sekä lääkkeiden määräämisen valvonnassa. Henkilötunnuksen käyttäminen ei toisaalta tule näissä tilanteissa kysymykseen.

Kansaneläkelaitos on luovuttanut antamansa sairausvakuutusnumerot apteekkeille sekä erälle niitä omassa toiminnassaan tarvitseville viranomaisille. Tällaisia viranomaisia ovat Terveystieteiden oikeusturvakeskus, sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskes-

kus ja Lääkelaitos. Koska sairausvakuutusnumeroa ei ole mainittu terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:ssä, numeroa ei ole talletettu Terveystieteiden oikeusturvakeskuksesta ammattihenkilörekisteriin.

Lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoiden asema

Terveystieteiden ammattihenkilöistä annetun lain 2 §:n 3 momentin mukaan laillistettuna terveydenhuollon ammattihenkilön tehtäviä voi suorittaa myös kyseiseen ammattiin opiskeleva henkilö siten kuin asetuksella säädetään. Opiskelijaan noudatetaan tällöin soveltuvien osin, mitä mainitussa laissa säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöstä.

Opiskelijan toimimisesta laillistettuna ammattihenkilön tehtävissä säädetään tarkemmin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa asetuksessa (564/1994). Sanotun asetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan lääketieteen opiskelija, joka on suorittanut hyväksytysti yliopistojen tutkinnoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (794/2004) tarkoitetut, vähintään viiteen ensimmäiseen opintovuoteen kuuluvat opinnot ja jolla on suoritettujen opintojen perusteella riittävät edellytykset kyseisen tehtävän hoitamiseen, voi tilapäisesti toimia lääkärin tehtävissä, mukaan lukien päivystys, lääkärin ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistettuna ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitetussa terveydenhuollon toimintayksikössä tai sosiaalihuoltolain (710/1982) 24 §:ssä tarkoitetussa sosiaalihuollon toimintayksikössä. Pykälän 2 momentin mukaan lääketieteen opiskelija, joka on suorittanut hyväksytysti 1 momentissa mainitussa asetuksessa tarkoitetut, vähintään neljään ensimmäiseen opintovuoteen kuuluvat opinnot ja ne lääkärin peruskoulutukseen kuuluvat sen erikoisalan opintojaksot, johon kuuluva tehtävässä hän aikoo toimia, ja jolla on suoritettujen opintojen perusteella riittävät edellytykset kyseisen tehtävän hoitamiseen, voi toimia lääkärin tehtävissä lääkärin ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistettuna ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaise-

na erikoissairaanhoidon toimintayksikössä tai terveyskeskuksen vuodeosastolla. Päivystävän lääkärin tehtävässä toimimisen edellytyksenä on lisäksi, että hänellä on lääkärin ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistetun ammattihenkilön välitön johto ja valvonta.

Vastaavasti hammaslääketieteen opiskelija, joka on suorittanut hyväksytysti yliopistojen tutkinnoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa tarkoitetut, vähintään neljään ensimmäiseen opintovuoteen kuuluvat opinnot ja jolla on suoritettujen opintojen perusteella riittävät edellytykset kyseisen tehtävän hoitamiseen, voi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 3 a §:n mukaan tilapäisesti toimia hammaslääkärin tehtävässä hammaslääkärin ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistetun ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena 3 §:n 1 momentissa tarkoitetussa terveydenhuollon toimintayksikössä.

Ulkomailla lääketiedettä tai hammaslääketiedettä opiskelevalla on terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 3 b §:n mukaan asetuksen 3 ja 3 a §:ssä tarkoitettu oikeus toimia laillistetun ammattihenkilön tehtävässä, kun hän on suorittanut hyväksytysti asianomaisen lääkärikoulutuksen vähintään viiteen tai 3 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa vähintään neljään ensimmäiseen opintovuoteen tai hammaslääkärinkoulutuksen vähintään neljään ensimmäiseen opintovuoteen kuuluvat opinnot sekä Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen mahdollisesti määräämät muut opinnot ja harjoittelun.

Tilapäisesti lääkärin tai hammaslääkärin tehtävässä toimivalla edellä tarkoitettulla lääketieteen tai hammaslääketieteen opiskelijalla on muun muassa oikeus määrätä apteekista lääkkeitä. Lääkkeenmääräämis-oikeus koskee lääkkeen määräämisestä annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (726/2003) 3 §:n 3 momentin ja 4 §:n 3 momentin perusteella kuitenkin vain opiskelijan kyseisessä tehtävässä hoitamia potilaita.

Proviisoriksi tai farmaseutiksi Suomessa opiskeleva tai ulkomailla vastaavaan ammat-tiin opiskeleva, joka on suorittanut hyväksytysti yliopiston määräämät perus- ja aineopinnot ja jolla on suoritettujen opintojen pe-

rusteella riittävät edellytykset kyseisen tehtävän hoitamiseen, voi suorittaessaan opintoihinsa kuuluvaa harjoittelua tai ensimmäisen harjoittelujakson suoritettuaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 3 c §:n mukaan tilapäisesti toimia apteekissa, sairaala-apteekissa tai lääkekeskuk-sessa farmaseutin tehtävässä laillistetun farmaseutin tai proviisorin johdon ja valvonnan alaisena. Nykyisen opintosuunnitelman mukaan proviisoriksi tai farmaseutiksi opiskelevat suorittavat osan opintoihinsa kuuluvaa harjoittelua jo toisen opiskeluvuoden loppupuolella, jonka jälkeen he vielä suorittavat tutkintoon kuuluvia perus- tai aineopintoja.

Edellä mainituilla opiskelijoilla ei terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 3 e §:n perusteella ole oikeutta toimia tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön tehtävässä enää sen jälkeen, kun opintojen aloit-tamisesta on kulunut yli kymmenen vuotta.

Koska opiskelija rinnastetaan laillistettuun terveydenhuollon ammattihenkilöön vain hänen toimiessaan laillistetun ammattihenkilön tehtävässä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 3 §:n 1 momentissa tarkoitettussa toimintayksikössä, opiskelijoita koskevia tietoja ei ole merkitty ammattihenkilörekisteriin lukuun ottamatta tilanteita, joissa opiskelijaan on jouduttu kohdistamaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain mukaisia valvontatoimenpiteitä edellä mainitun toiminnan perusteella.

1.2. Ulkomaiden lainsäädäntö

Norja

Terveydenhuoltohenkilöstön valvonnasta säädetään Norjassa terveydenhuoltohenkilöstöstä annetussa laissa (Lov om helsepersonell m.v., 2.7.1999/64). Terveydenhuoltohenkilöstöllä tarkoitetaan ensinnäkin mainitun lain 48 §:n mukaisesti laillistettuja henkilöitä (27 ammattiryhmää) ja lain 49 §:n mukaisen luvan saaneita henkilöitä. Lupa voidaan myöntää muun muassa sellaisen ulkomaisen tutkinnon suorittaneille, jonka tunnustamisesta on sovittu vastavuoroisella sopimuksella. Laillistuksen ja luvan myöntää Sosiaali- ja terveysasioiden keskusvirasto (Sosial- och

helsedirektoratet), käytännössä valtion terveydenhuoltohenkilöstön laillistamistoimisto (Statens autorisasjonskontor for helsepersonell, SAFH). Terveydenhuoltohenkilöstöllä tarkoitetaan lisäksi muitakin sellaisia terveydenhuollossa tai apteekeissa toimivia henkilöitä, jotka suorittavat ennaltaehkäisevässä, diagnostisessa, hoitavassa, terveyttä ylläpitävässä tai kuntouttavassa tarkoituksessa tehtäviä toimenpiteitä samoin kuin terveydenhuollon opiskelijoita heidän suorittaessaan edellä mainittuja toimenpiteitä kyseisten opintojen yhteydessä.

Valtion terveydenhuoltohenkilöstön laillistamistoimisto pitää rekisteriä niistä terveydenhuoltohenkilöstöön kuuluvista henkilöistä, joille on myönnetty laillistus tai lupa. Rekisterin tietoja on mahdollista katsoa myös internet-verkon kautta. Tällä tavoin on mahdollista saada tieto rekisterissä olevan henkilön nimestä, rekisteröintinumerosta, laillistuksesta tai luvasta, lääkkeenmäärämisoi- keudesta, laillistuksen, luvan tai lääkkeenmäärämisoi- keuden rajoituksesta sekä lääkä- reiden, hammaslääkäreiden ja optikoiden osalta myös mahdollisesta erikoistumisalasta. Jos henkilön laillistus tai lupa peruutetaan, häntä koskevat tiedot poistetaan tietokannas- ta. Tietojen haku tapahtuu joko henkilön henkilötunnuksen tai rekisteröintinumeron avulla.

Ruotsi

Terveyden- ja sairaanhoitohenkilöstön val- vonnasta säädetään Ruotsissa ammattitoin- ninnasta terveyden- ja sairaanhoidon alueel- la annetussa laissa (Lag om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område, 1998:531). Terveyden- ja sairaanhoitohenki- löstö on määritelty lain 1 luvun 4 §:ssä laa- jasti siten, että käsitteen piiriin kuuluvat muun muassa laillistettavat ammattiryhmät (21 ryhmää), sairaaloissa ja muissa hoitolai- toksissa toimivat henkilöt, jotka osallistuvat potilaiden terveyden- ja sairaanhoitoon sekä henkilöt, jotka muutoin avustavat laillistettu- ja ammatinharjoittajia potilaiden terveyden- ja sairaanhoidossa.

Sosiaalivaltio pitää terveyden- ja sairaan- hoitohenkilöstöstä rekisteriä, josta säädetään terveyden- ja sairaanhoitohenkilöstön rekis-

teristä annetussa asetuksessa (Förordning om register över hälso- och sjukvårdspersonal, 2006:196). Asetuksen lisäksi rekisteriin talle- tettujen tietojen käsittelyyn sovelletaan henki- lötielakia (Personuppgiftslagen, 1998:204). Rekisteriin talletettavat tiedot vastaavat asetuksen 6 §:n perusteella hyvin pitkälle Suomen ammattihenkilörekisteriin talletettavia tietoja. Rekisteriin talletetaan muun muassa tieto sairausvakuutusnumeroa vastaavasta lääkkeenmäärääjän tunnuksesta.

Terveyden- ja sairaanhoitohenkilöstön re- kisterissä olevia henkilötietoja saa asetuksen 4 ja 5 §:n mukaan käsitellä ajantasaisen ter- veyden- ja sairaanhoitohenkilöstöä koskevan luettelon pitämiseksi sekä terveyden- ja sai- raanhoidon ja sen henkilöstön valvontatar- koituksessa. Tietoja saadaan lisäksi luovuttaa lääkemääräysrekisteristä annetussa laissa (Lag om receptregister, 1996:1156) säädet- tyyn lääkemääräysrekisteriin, terveyden- ja sairaanhoitohenkilöstön kysynnän ja tarjon- nan selvittämistarkoitukseen, Apteekkiosake- yhtiölle lääkkeenmäärääjän henkilöllisyyden ja ammattipätevyyden varmistamiseksi, lai- listettuihin terveyden- ja sairaanhoitohenki- löstöryhmiin kuuluvien työhönottoon liitty- vän henkilöllisyyden ja ammattipätevyyden varmistamistarkoitukseen sekä muualla lain- säädännössä säädettyihin tarkoituksiin. Tieto- ja voidaan asetuksen 7 §:n mukaan luovuttaa edellä mainittuihin tarkoituksiin myös säh- köisessä muodossa. Ruotsissa ei ole toistai- seksi käytössä mahdollisuutta saada rekis- terin tietoja julkisen tietoverkon välityksellä. Asiaa selvittämään on kuitenkin asetettu työ- ryhmä.

Tanska

Tanskassa tuli vuoden 2007 alusta voimaan laki terveydenhuoltohenkilöstön laillistukses- ta ja terveydenhuollollisesta toiminnasta (Lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed, 22.5.2006/451), jolla korvataan aikaisemmat eri terveydenhuollon ammattiryhmiä koske- neet lait. Laillistettavia ammattiryhmiä on 15. Laillistuksen myöntää Terveyshallitus (Sundhedsstyrelsen), joka mainitun lain mu- kaan valvoo terveydenhuoltohenkilöstöä.

Terveyshallitus pitää lain 2 §:n 1 momentin mukaan rekisteriä laillistetuista henkilöistä. Terveyshallitus voi saman pykälän 4 momentin mukaan antaa säännöksiä myönnettyjen laillistusten julkaisemisesta. Terveyshallituksen on lain 13 §:n perusteella lisäksi julkaittava tiedot laillistuksen väliaikaisesta ja lopullisesta peruuttamisesta sekä ammatinharjoittamisoikeuden rajoittamisesta. Tanskassa on vuoden 2008 alusta käytössä mahdollisuus saada tietoja terveydenhuoltohenkilöstön rekisteristä Internet-verkon kautta.

Iso-Britannia

Isossa-Britanniassa terveydenhuollon ammattihenkilöiden rekisteröinti ja valvonta on annettu ammatinharjoittamista koskevassa lainsäädännössä lähinnä ammatinharjoittajien omien organisaatioiden tehtäväksi. Säännellyjä terveydenhuollon ammatteja on noin 20.

Lääkäreiden ammatinharjoittamista valvoo vuodelta 1983 olevan lääkäreitä koskevan lain (General Medical Act) nojalla lääketieteellinen neuvosto (General Medical Council). Neuvosto rekisteröi lääkärit ja valvoo heidän toimintaansa. Jos lääkäri menettää ammatinharjoittamisoikeutensa, hänet poistetaan rekisteristä. Lääkärirekisterin tietoja on saatavissa myös internet-selaimen kautta. Rekisteristä on mahdollista saada tällä tavoin tieto lääkärin rekisteröintinumerosta, nimestä, sukupuolesta, tutkintoajankohdasta, mahdollisesta erikoistumisesta ja rekisteröintitieduksesta (esimerkiksi siitä, onko rekisteröinti myönnetty määräajaksi) sekä valvontaa koskevista tiedoista. Hakutietoina toimivat rekisteröintinumero, nimi ja sukupuoli.

Sairaanhoitajien, kättilöiden ja terveydenhoitajien ammattitoimintaa valvoo sairaanhoito- ja kättilötoiminnan neuvosto (Nursing and Midwifery Council), joka myös pitää rekisteriä mainituista ammatinharjoittajista. Myös tämän rekisterin tietoja voi saada internet-verkon kautta. Tietoja voi hakea ammatinharjoittajan PIN -koodin tai nimen perusteella. Rekisteristä on mahdollista saada tieto sairaanhoitajan, kättilön tai terveydenhoitajan nimestä, ammatinharjoittamisoikeudesta, mukaan lukien mahdollisesta erityis pätevydestä, rekisteröinnin voimassaoloajasta ja alueesta, jossa kyseinen henkilö toimii.

Viro

Viron tasavallan hallitus on antanut 1 päivänä helmikuuta 2002 voimaan tulleen asetuksen terveydenhuollon ammattihenkilörekisterin perustamisesta ja sen ylläpidosta (Tervishoiutöötajate riikliku registri asutamine ja registri pidamine põhimäärus, RT I 2002, 5,16). Rekisteriä pitää Terveyshallitus (Tervishoiuamet). Terveydenhuollon ammattihenkilöillä tarkoitetaan asetuksessa lääkäreitä, hammaslääkäreitä, sairaanhoitajia ja kättilöitä. Rekisteröinti oikeuttaa mainitut ammattihenkilöt antamaan terveyspalveluja heidän ammattipätevyyttään koskevassa asiakirjassa ja rekisteröintitodistuksessa tarkoitettulla alalla. Rekisteröinnin tarkoituksena on asetuksen 2 §:n mukaan suojata terveyspalvelujen käyttäjiä ammattihenkilöiden ammattipätevyyden ja valvonnan varmistamisen avulla sekä tuottaa valtion viranomaisille terveydenhuollon ohjauksessa ja organisoinnissa tarvittavaa tietoa. Rekisteriin luetaan kuuluvaksi paitsi automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävään tietokantaan talletettavat tiedot, myös niiden perustana olevat paperimuodossa olevat tiedot ja muut ammatinharjoittamisoikeuden myöntämisasiin liittyvät tiedot.

Rekisteriin talletetaan asetuksen 7 §:n mukaan tiedot terveydenhuollon ammattihenkilön nimestä, henkilötunnuksesta tai sen puuttuessa syntymäajasta, sukupuolesta, yhteystiedoista, ammatista, erikoisalasta, tutkintotodistuksesta sekä sen antopäivästä, numerosta ja sen antaneesta oppilaitoksesta, työpaikasta ja sen yhteystiedoista, toimiluvan voimassaoloajasta, henkilöllisyystodistuksesta ja sen numerosta, Terveyshallituksen rekisteröintiä koskevasta päätöksestä ja mahdollisesta rekisteröinnin peruuttamis päätöksestä sekä rekisteröintinumerosta. Terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia ilmoittamaan heistä rekisteriin merkittyjen tietojen muuttumisesta 30 päivän kuluessa Terveyshallitukselle.

Asetuksen 12 §:n mukaan rekisterin tiedot ovat saatavissa rekisterin verkkosivujen kautta. Tietojen antamisessa on kuitenkin otettava huomioon julkista tietoa koskevan lain (Avaliku teabe seadus, RT I 2000, 92, 597), tietokantalain (Andmekogude seadus, RT I 1997,

28, 423) ja henkilötietojen suojaa koskevan lain (Isikuandmete kaitse seadus, RT I 2003, 26, 158) säännökset. Verkkosivujen kautta ei asetuksen 16 §:n mukaan ole mahdollista saada rekisterin arkistoon siirrettyjä tietoja, vaikka ne olisivatkin sähköisessä muodossa. Tällaisia ovat esimerkiksi automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettävässä rekisterissä olleita henkilöitä koskevat tiedot, jotka eivät ole enää relevantteja.

Ammattihenkilörekisteristä voi hakea Internet-selaimen kautta tietoja nimen, rekisterinumeron ja erikoisalalan perusteella. Hakutuloksena ilmoitetaan ensivaiheessa nimi ja rekisterinumero. Rekisterinumeron kautta on edelleen saatavissa tiedot henkilön ammatinimikkeestä, erikoistumisalasta ja työpaikasta/työpaikoista.

1.3. Nykytilan arviointi

Ammattihenkilörekisterissä oleviin terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskeviin tietoihin kohdistuu monelta taholta erilaisia tiedonsaantitarpeita. Tietopalvelu perustuu Kansaneläkelaitosta lukuun ottamatta Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle puhelimitse, muilla sähköisillä välineillä tai postitse esitettyihin pyyntöihin. Ammattihenkilörekisterin tietoja tarvitsevat toiminnassaan esimerkiksi valtion ja kunnalliset viranomaiset, terveydenhuollon toimintayksiköt, apteekit, ammattijärjestöt sekä terveydenhuollon alalla toimivat yhteisöt. Myös yksittäiset kansalaiset tiedustelevat terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevia tietoja sekä ennen tiettyjen terveydenhuollon palvelujen piiriin hakeutumista että sen jälkeen.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus on pyrkinyt vastaamaan terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskeviin tiedonsaantitarpeisiin sille osoitettuihin tietopyyntöihin vastaamisen lisäksi muun muassa julkaisemalla ammattihenkilöistä luetteloita. Luetteloita on julkaistu kaikkiaan 15 ammattihenkilöryhmästä siten, että julkaisuihin ovat sisällyneet tiedot ammattihenkilöiden nimestä, syntymävuodesta, ammatinharjoittamisoikeudesta tai nimikesuojatusta ammatinimikkeestä sekä tiedot joko ammattihenkilön työpaikasta yhteystietoineen tai hänen kotikunnastaan. Luetteloiden julkaiseminen on kuitenkin paljon

työtä vaativaa eikä luetteloita ole oikeusturvakeskuksen voimavarat huomioon ottaen mahdollista tuottaa esimerkiksi vuosittain eikä kattavasti kaikista terveydenhuollon ammattihenkilöistä.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen nykyisiä terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevia tiedontuottamistapoja voidaan pitää heikkotehoisina ja epätaloudellisina. Muun muassa julkisen hallinnon piirissä yleisenä kehityslinjana on palvelujen tuottaminen sähköisesti. Tietotekninen palvelukehitys lisää tarvetta tuottaa myös ammattihenkilöitä koskevia tietoja julkisessa käytössä olevina selainpohjaisina sähköisinä palveluina eräissä muissa valtioissa käyttöön otettuja palveluita vastaavasti.

Lääkemääräyksen antajan, nykyisin sairausvakuutusnumeroon perustuva yksilöintitunnus on edelleen tarpeen säilyttää erityisenä lääkärin ja hammaslääkärin yksilöivänä tunnisteena. Tällaista henkilön yksilöivää tunnusta voidaan pitää tietosuojadirektiivin 8 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna henkilön tunnisteena, josta mainitun direktiivin kohdan mukaan tulee säätää nimenomaisesti. Koska Terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntää lääkäreille ja hammaslääkäreille oikeuden harjoittaa ammattia laillistettuna terveydenhuollon ammattihenkilönä tai ammatinharjoittamisluvan, olisi tarkoituksenmukaista, että ammattihenkilön yksilöivän tunnusteen myöntäisi oikeusturvakeskus laillistamisen tai luvan myöntämisen yhteydessä.

Lääketieteen ja vastaavasti hammaslääketieteen opiskelijoilla, jotka ovat suorittaneet vähintään neljään ensimmäiseen opintovuoteen kuuluvat opinnot, on heidän toimiessaan tilapäisesti lääkärin tai hammaslääkärin tehtävässä terveydenhuollon tai sosiaalihuollon toimintayksikössä oikeus määrätä apteekista lääkkeitä toimintayksikössä hoitamilleen potilaille. Oikeus koskee sähköistä lääkemääräystä koskevan lain mukaan myös sähköisesti tapahtuvaa lääkkeen määräämistä, mikä edellyttää, että opiskelijalle myönnetään tässä toiminnassa tarvittava yksilöintitunnus.

Ammattihenkilörekisterissä käytetään nykyisin ammattihenkilöiden yksilöintiavaimena henkilötunnusta. Kaikilla ulkomaalaisilla ei kuitenkaan ole henkilötunnusta, mikä aiheuttaa ongelmia tietojärjestelmien välisessä

sähköisessä tiedonsiirrossa. Esimerkiksi ammattihenkilörekisterin ja yksityisten palvelujen antajien rekisterin välinen tiedonsiirto toimii sähköisesti.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (157/2007) todetaan, että Terveydenhuollon oikeusturvakeskus vastaa terveydenhuollon rekisterinpitäjien, terveydenhuollon palvelujen antamiseen osallistuvien henkilöiden ja tietojärjestelmien varmennepalveluista, joihin kuuluvat tunnistamisessa ja sähköisessä allekirjoituksessa tarvittavat varmenteet ja niihin liittyvät palvelut. Vastaavasti sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaan Terveydenhuollon oikeusturvakeskus vastaa mainitussa laissa tarkoitusta varmennepalvelusta. Terveydenhuollon ammattihenkilöiden varmentaminen tulee perustumaan ammattihenkilörekisterin tietoihin. Ammattivarmenteen luominen edellyttää, että kaikilla terveydenhuollon ammattihenkilöillä on tekninen tunnistus.

Farmasian opiskelijoilla ei sähköistä lääkemääräystä koskevan lain perusteella ole oikeutta toimittaa sähköistä lääkemääräystä muutoin kuin proviisorin tai farmaseutin valvonnassa. He voivat kuitenkin hakea lääkemääräyksen reseptikeskuksesta, minkä vuoksi myös he tarvitsevat teknisen tunnisteen. Varmenteen luomiseksi ammattihenkilörekisterissä tulisi olla tiedot paitsi lääketieteen opiskelijoista ja hammaslääketieteen opiskelijoista myös farmasian opiskelijoista.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on erityisesti helpottaa tiedonsaantia terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattipätevyydestä mahdollistamalla se, että osasta ammattihenkilörekisterin tietoja voitaisiin muodostaa Internet-selaimen kautta toimiva julkinen tietopalvelu. Julkisessa käytössä olevan tietopalvelun perustaminen edellyttää, että asiasta säädetään lailla, koska henkilötietojen laittaminen avoimeen Internet-verkkoon on oikeudelliselta luonteeltaan näiden tietojen sähköistä luovuttamista ja koska kaikki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja henkilötietolaissa säädetyt yleiset tietojen

luovuttamisen edellytykset eivät tällöin täyty.

Julkisessa verkossa oleva palvelu sisältäisi tiedot terveydenhuollon ammattihenkilön nimestä, rekisteröintinumerosta ja syntymävuodesta sekä tiedon ammattihenkilön ammattipätevyydestä. Viimeksi mainitulla tarkoitetaan käytännössä sitä terveydenhuollon ammattia, jonka harjoittamiseen ammattihenkilölle on myönnetty ammatinharjoittamisoikeus tai -lupa ja/tai sitä nimikesuojatun ammattihenkilön ammattinimikettä, jota ammattihenkilörekisteriin merkityllä henkilöllä on oikeus käyttää. Tietokannasta ilmenisivät lääkäreiden ja hammaslääkäreiden osalta myös mahdolliset erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärioikeudet, koska nämä oikeudet myönnetään erikseen. Ammattipätevyyttä koskeva tieto pitäisi sisällään myös tiedon ammatinharjoittamisoikeuden rajoittamisesta.

Tietokantaan sisällytettäisiin edellä mainitut tiedot kaikista niistä ammattihenkilörekisteriin merkityistä elossa olevista terveydenhuollon ammattihenkilöistä, joiden ammatinharjoittamisoikeutta ei ole poistettu tai joiden ammatinharjoittamiseen myönnettyä lupaa ei ole peruutettu taikka joita ei ole kielletty käyttämästä nimikesuojatun ammattihenkilön ammattinimikettä. Laillistettavien tai lupaa edellyttävien terveydenhuollon ammattiryhmien osalta tietokannasta ilmenisivät siten kaikki kyseisten ammattien harjoittamiseen oikeutetut ammattihenkilöt. Koska oikeus käyttää nimikesuojatun ammattihenkilön ammattinimikettä ei pääsääntöisesti edellytä henkilön merkitsemistä ammattihenkilörekisteriin, julkisen tietokannan tietojen perusteella ei voisi tehdä nimikesuojattujen ammattihenkilöiden osalta päätelmiä siitä, että vain tietokannassa olevilla on oikeus toimia terveydenhuollon ammattihenkilönä. Poikkeuksen muodostavat kuitenkin ne ammattihenkilöt, joiden osalta nimikesuojatun ammattihenkilön ammattinimikkeen käytön edellytyksenä on se, että Terveydenhuollon oikeusturvakeskus on hyväksynyt henkilön koulutuksen. Tällaisia ovat mm. ammattinimikkeet koulutettu hieroja, kiropraktikko, naprapaatti ja osteopaatti, psykoterapeutti sekä ”sairaalala”-alkuiset ammattinimikkeet (sairaalafyyssikko, sairaalageneetikko, sairaalakemisti, sairaalamikrobiologi ja sairaalaselubiologi).

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden edellä mainitut tiedot olisivat kaikkien henkilöiden ja organisaatioiden saatavissa. Tietopalvelu palvelisi erityisesti kansalaisten tarvetta saada tietoa terveydenhuollon ammattihenkilöistä. Kansalainen voisi käyttää palvelua apunaan esimerkiksi halutessaan varmistaa ennen terveydenhuollon palvelujen piiriin hakeutumista, että palveluntarjoaja, jonka palveluja hän on aikonut käyttää, todella on viranomaisten valvoma terveydenhuollon ammattihenkilö. Tietokannasta voisi vastavasti saada selville ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeuden mahdolliset rajoitukset. Tietokanta palvelisi myös terveydenhuollon palvelujen käyttäjien oikeusturvatarpeita siten, että esimerkiksi ammattihenkilöltä saamaansa hoitoon tyytymätön potilas voisi tietokannan avulla saada tietoa kyseisen ammattihenkilön ammattipätevyydestä.

Tietokanta palvelisi yksittäisten kansalaisten ohella myös eri viranomaisten sekä terveydenhuollon eri toimijoiden tietotarpeita. Terveydenhuollon toimintayksiköt voisivat käyttää näitä tietoja muun muassa työhönottilanteisiin liittyvässä työnhakijoiden ammattipätevyyden varmistamisessa, apteekit lääkäriin tai hammaslääkäriin lääkkeen määräämisoikeuden varmistamisessa ja terveydenhuollon alalla toimivat järjestöt ja muut yhteisöt omia tietotarpeitaan varten.

Esityksessä ehdotetaan myös, että terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin otetaan nimenomaisesti säännökset lääkäreille ja hammaslääkäreille annettavasta yksilöintitunnuksesta ja sen käytöstä. Yksilöintitunnuksen antaisi ehdotuksen mukaan Terveydenhuollon oikeusturvakeskus. Se annettaisiin pääsääntöisesti samalla, kun oikeusturvakeskus myöntää lääkärille tai hammaslääkärille ammatinharjoittamisoikeuden tai ammatinharjoittamisluvan. Ammattihenkilönumero olisi tällöin oikeusturvakeskuksen käytettävissä välittömästi ammatinharjoittamisoikeuden tai -luvan myöntämisen jälkeen. Numero merkittäisiin ammattihenkilörekisteriin. Kansaneläkelaitos lopettaisi sairausvakuutusnumeroiden antamisen ja käyttäisi oikeusturvakeskuksen antamaa ammattihenkilönumeroa, josta se saisi tiedon samalla, kun se saa tiedon ammatinharjoittamisoikeudesta. Kansaneläkelaitoksen jo myöntämiä sairaus-

vakuutusnumeroita ei ole tarkoitus uusia, vaan ne siirrettäisiin lain voimaan tullessa ammattihenkilörekisteriin.

Lääkäri ja hammaslääkäri olisivat velvollisia käyttämään yksilöintitunnusta laatiessaan lääkemääräyksiä ja muita Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemiin etuuksiin liittyviä asiakirjoja. Lakiin ehdotetaan myös otettavaksi säännökset siitä, keille tieto lääkärin tai hammaslääkäriin yksilöintitunnuksesta voidaan luovuttaa. Ehdotuksen mukaan se voitaisiin luovuttaa ainoastaan muille viranomaisille näille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, apteekkeille sekä tieteellistä tutkimusta, tilastointia ja viranomaisen selvitystyötä varten.

Kaikille terveydenhuollon ammattihenkilöille annettaisiin ammattihenkilörekisteriin merkittävä tekninen tunniste, josta käytettäisiin nimitystä rekisteröintinumero. Tunniste on välttämätön terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattivarmenteen luomiseksi, mutta sitä voitaisiin hyödyntää myös esimerkiksi sellaisten ammattihenkilöiden yksilöinnissä, joilla ei ole henkilötunnusta. Rekisteröintinumeroa voitaisiin käyttää myös useissa valtioissa käytössä olevaa ammatillisenssinumeroa vastaavana terveydenhuollon ammattihenkilöiden tunnisteena esimerkiksi muiden valtioiden viranomaisille annettavissa ammattihenkilöiden ammattioikeuksia koskevissa todistuksissa.

Edellä mainitut tunnisteet, yksilöintitunnus ja rekisterinumero tulisi voida luoda myös sellaisille lääketieteen ja hammaslääketieteen opiskelijoille, jotka voidaan ottaa terveydenhuollon tai sosiaalihuollon toimintayksiköön toimimaan tilapäisesti lääkärin tai hammaslääkäriin tehtävässä sekä vastaavasti rekisterinumeroita sellaisille farmasian opiskelijoille, jotka voidaan ottaa apteekkiin toimimaan tilapäisesti farmaseutin tehtävässä. Ammattihenkilörekisteriin tulisi sen vuoksi voida tallettaa tiedot myös niistä lääketieteen opiskelijoista ja hammaslääketieteen opiskelijoista, jotka ovat suorittaneet vähintään neljään ensimmäiseen opintovuoteen kuuluvat opinnot sekä niistä proviisoriksi tai farmaseutiksi opiskelevista, jotka ovat suorittaneet harjoittelujaksoa edeltävät opinnot. Rekisteröintiä ei ole käytännön syistä mahdollista toteuttaa siten, että opiskelijaa koskevia

tietoja olisi rekisterissä ainoastaan hänen toimiessaan lääkärin, hammaslääkärin tai farmaseutin tehtävässä, jolloin hänet rinnastetaan terveydenhuollon ammattihenkilöön. Opiskelijoiden rekisteröinti mahdollistaisi myös sen, että terveydenhuollon toimintayksiköt voivat käyttää näitä tietoja apunaan varmistuakseen siitä, että opiskelija, joka haluaisi toimia toimintayksikössä lääkärin tai hammaslääkärin tehtävässä, on suorittanut tähän vaadittavat opinnot. Vastaavasti apteekit voisivat varmistaa ammattihenkilörekisteristä, että farmasian opiskelija, joka haluaisi toimia apteekissa farmaseutin tehtävässä, on suorittanut vaaditut opinnot. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin ehdotetaan edellä mainituista syistä otettavaksi säännös, jonka perusteella ammattihenkilörekisteriin voitaisiin tallettaa tieto kyseisten opiskelijoiden nimestä, henkilötunnuksesta, rekisteröintinumeroista ja opintojen aloittamisajankohdasta sekä edellä tarkoitettujen opintojen suorittamisesta. Yliopistoille ehdotetaan samalla säädettäväksi velvoite ilmoittaa opiskelijoiden nimeä, henkilötunnusta ja opintojen aloittamisajankohtaa sekä edellä tarkoitettujen opintojen suorittamista koskevat tiedot Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksessä tarkoitetun ammattihenkilörekisterin julkisessa käytössä olevan tietopalvelun toteuttaminen edellyttää laite- ja ohjelmistohankintoja. Toteutuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota tietoturvan varmistamiseen. Laite- ja ohjelmistohankinnoista voidaan arvioida aiheutuvan perustamisvaiheessa noin 100 000 euron kustannukset. Nämä kustannukset katetaan Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen toimintamenoista. Tietokannan ylläpidosta aiheutuviksi kustannuksiksi arvioidaan noin 40 000 euroa vuodessa. Ylläpitokulut on tarkoitus kattaa rekisteröintimaksuilla. Rekisteröintimaksu perittäisiin myös ammattihenkilörekisteriin ilmoitetuilta opiskelijoilta. Uudistuksen myötä nykyiset rekisteröintimaksut terveydenhuollon ammattihenkilörekisteriin nousevat lääkärei-

den, hammaslääkäreiden ja näiden alojen opiskelijoiden osalta noin 50 % eli nykyisestä 68 eurosta 100 euroon. Korotustarve johtuu pääasiassa yksilöintitunnuksen hallinnoinnin aiheuttamasta lisätyöstä ja kuluista.

Sairausvakuutusnumero on vakiintunut laajaan käyttöön lääkäreiden ja hammaslääkäreiden tunnistamisessa. Kansaneläkelaitos on tähän saakka toimittanut sairausvakuutusnumerolla varustetun nimileimasimen ensimmäisen kerran maksutta, kun taas myöhemmin, esimerkiksi leimasimen katoamistilanteissa sekä nimenmuutosten tai erikoistumiseen liittyvien tietomuutosten yhteydessä lääkäriltä tai hammaslääkäriltä on peritty aiheutuneita kustannuksia vastaava maksu. Uusia leimasimia teetettiin ja toimitettiin vuonna 2006 noin 650, mistä aiheutui suoranaisia kuluja runsaat 7 000 euroa. Sairausvakuutusnumeron antamiseen ja leimasintilaus-toimintaan käytetään Kansaneläkelaitoksessa noin 100 työtuntia vuosittain. Lisäksi Suomen Lääkäriliitto on toimittanut jäsenpalveluna leimasimia lääkärijäsenilleen.

Leimasimen käytöstä voidaan pitkälti luopua siirryttäessä sähköiseen lääkemäärämisjärjestelmään.

Esityksessä lähdetään siitä, että silloin, kun lääkäri tai hammaslääkäri tarvitsee muun kuin sähköisen tunnuksen, hän maksaa itse leimasimen hankinnasta aiheutuvat kustannukset.

3.2. Viranomaisten toimintaan ja menettelytapoihin kohdistuvat vaikutukset

Uudistuksella ei ole vaikutuksia viranomaisten keskinäisiin tehtäviin ja toimivaltasuhteisiin. Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterin ylläpidosta on jo tähänkin asti huolehtinut Terveydenhuollon oikeusturvakeskus.

Yksilöintitunnuksen antaminen lääkäreiden ja hammaslääkäreiden ammatinharjoittamisoikeuden tai ammatinharjoittamisluvan myöntämisen yhteydessä yksinkertaistaa ja järkevöittää viranomaisten työprosesseja.

Lääkätieteen, hammaslääketieteen tai farmasian opiskelija merkitään ammattihenkilörekisteriin yliopiston ilmoituksen perusteella. Merkitessään lääketieteen tai hammaslääketieteen opiskelijan rekisteriin Terveydenhuol-

lon oikeusturvakeskus tarkistaisi samalla opiskelijan kelpoisuuden toimia tilapäisesti lääkärin tai hammaslääkärin tehtävässä. Tämä olisi omiaan lisäämään potilasturvallisuutta.

Tarkoituksena on, että Terveysturvakeskus ja yliopistot sopivat tarkemmin lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoiden rekisteröintitietojen antamisen ajankohdasta ja antotavasta.

Ammattihenkilörekisterin julkisessa käytössä olevan tietopalvelun toteuttaminen edellyttää tietojen oikeellisuutta. Koska ammattihenkilörekisteri on muodostunut pitkän ajan kuluessa ja kulloinkin voimassa olleen lainsäädännön pohjalta, siihen talletetuissa tiedoissa on eri aikoina talletettuja tietoja keskenään vertailtaessa puutteita ja epä johdonmukaisuuksia, jotka on korjattava ennen kuin tietoja voidaan luovuttaa Internet-selaimen kautta. Ammattihenkilörekisterin tietokannan tarkistustyön ja välttämättömien muutosten tekemisen arvioidaan edellyttävän noin yhden henkilötyövuoden työpanoksen. Työ tehdään virkatyönä Terveysturvakeskuksen nykyisiä henkilöstövoimavaroja uudelleen suuntaamalla. Lisäksi uudistus edellyttää tiedottamista sekä terveydenhuollon ammattihenkilöstölle että laajemmin terveydenhuollon ammattihenkilöstön koulutuksesta vastaaville, muille sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille ja terveydenhuollon palvelujen käyttäjille. Tiedotus voidaan hoitaa hyödyntäen alan järjestöjä, ammattijulkaisuja sekä Terveysturvakeskuksen oikeusturvakeskuksen www-sivuja.

3.3. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotettuun avoimeen internet -pohjaiseen, ammattihenkilörekisterin julkisessa käytössä olevaan tietopalveluun sisällytettäisiin tiedot terveydenhuollon ammattihenkilön koulutuksen saaneista henkilöistä. Tiedot koskisivat vain kaikkein keskeisimpiä, ammattihenkilörekisterissä olevia, terveydenhuollon ammattipätevyuden arvioimiseen tarvittavia ajantasaisia tietoja: nimi, rekisteröintinumero, syntymävuosi ja ammattipätevyys. Henkilö ei itse voisi päättää tietojensa sisällyttämisestä avoimeen tietokantaan silloin, kun tieto on ammattihenkilörekisterissä. Näin ollen ter-

veydenhuollon ammattihenkilön koulutuksen saaneen henkilön tiedot sisältyisivät julkisessa käytössä olevaan tietopalveluun siitä riippumatta, toimiiko hän tässä ammatissa vai ei. Tietopalvelusta poistettaisiin kuitenkin tiedot terveydenhuollon ammattihenkilöstä, joka on kuollut tai jonka ammatinharjoittamisoikeus on poistettu.

Yksityisyyden suojan turvaamiseksi julkisessa käytössä olevasta tietopalvelusta voisi hakea tietoja vain henkilön nimellä tai rekisteröintinumerolla.

Ehdotetun tietokannan perustaminen parantaisi erityisesti kansalaisten mahdollisuuksia saada tietoa terveydenhuollon ammattihenkilöistä ja heidän ammattipätevyydestään. Tällöin esimerkiksi henkilö, joka aikoo käyttää tiettyjä terveydenhuollon palveluja, voisi jo etukäteen varmistua helposti siitä, että palveluntarjoaja todella on viranomaisen valvoma terveydenhuollon ammattihenkilö. Käytännössä epätietoisuutta ja sekaannusta aiheuttavat erityisesti niin kutsutun manuaalisen terapian ammatinharjoittajien käyttämät nimikkeet. Kansalaisen on yleensä vaikea mieltää esimerkiksi kiropraktikko- ja koulutettu kiropraktikko -nimikkeen välistä eroa.

Julkisessa käytössä oleva tietopalvelu palvelisi myös terveydenhuollon palvelujen käyttäjien oikeusturvatarpeita. Esimerkiksi hoitoonsa tyytymätön potilas voisi tietopalvelun avulla saada tietoa muun muassa kyseisen ammattihenkilön tai kyseisten ammattihenkilöiden ammattipätevyydestä.

Ammattihenkilörekisterin julkisen tietopalvelun käytön maksuttomuudesta johtuen kansalaisilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet rekisteritietojen käyttämiseen.

Myös ehdotettu yksilöintitunnus ja rekisteröintinumero sekä vastaavasti ehdotettu lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoiden merkitseminen ammattihenkilörekisteriin palvelisivat osaltaan terveydenhuollon toimijoiden tietotarpeita. Apteekit käyttävät lääkäreihin ja hammaslääkäreihin liittyvissä yhteydenotoissaan lääkkeen määräjän yksilöinnissä useimmiten juuri sairausvakuutusnumeroa, jolloin se, että tämä yksilöintitunnus on merkitty ammattihenkilörekisteriin, nopeuttaa kyseisen henkilön tietojen löytämistä. Vähintään neljän vuoden opinnot suorittaneiden lääketieteen ja ham-

maslääketieteen opiskelijoiden sekä vaadittavat opinnot suorittaneiden farmasian opiskelijoiden merkitseminen ammattihenkilörekisteriin puolestaan helpottaa terveydenhuollon toimintayksiköiden ja apteekkien tiedonsaantimahdollisuuksia niiden harkitessa opiskelijan ottamista toimimaan tilapäisesti lääkärin, hammaslääkärin tai farmaseutin tehtävässä.

Kun edellä mainittuja terveydenhuollon ammattihenkilön oikeuksin työskenteleviä opiskelijoita koskevat tiedot ovat saatavilla myös ammattihenkilörekisterin julkisessa käytössä olevassa tietopalvelussa, vähentää se Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle osoitettuja tiedusteluja ja mahdollistaa palvelun saannin tarvittaessa.

Julkinen tietopalvelu helpottaisi myös eri viranomaisten sekä terveydenhuollon eri toimijoiden tiedonsaantia terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattipätevyydestä ja sen voimassaolosta. Esimerkiksi terveydenhuollon toimintayksiköllä olisi näiden tietojen avulla mahdollisuus varmistua muun muassa siitä, että toimintayksiköstä virkaa tai muuten työtä hakevan henkilön ammatinharjoittamisoikeutta ei ole rajoitettu. Vastaavasti apteekit voisivat tietokannan tietojen avulla varmistaa, että toimitettavana olevan lääkkeen määrääjä on ollut oikeutettu määräämään kyseisen lääkkeen.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja Tietosuojavaltuutetun toimiston edustajien kanssa.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, Tietosuojavaltuutetun toimistolta, Kansaneläkelaitokselta, Stakesilta, Lääkelaitokselta, Lääkehoidon kehittämiskeskuksesta, Väestörekisterikeskuksesta, Tilastokeskuksesta, lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastoilta, yliopistoilta, Helsingin ja Kuopion Yliopiston apteekeilta sekä yliopistollisten sairaaloiden sairaala-apteekeilta, alan ammattijärjestöiltä, Suomen Kuntaliitosta ja Suomen Potilasliittoa. Lausuntoja annettiin noin 30. Lausunnoissa pidettiin tarkoituksenmukaisena yksilöintitunnisteiden ja rekisteröintinumerojen myöntämistä Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta osana varmennepalvelujärjestelmän käyttöönottoa. Pääosin lausunnonantajat puolsivat myös julkisen rekisterin perustamista, joskin joissakin lausunnoissa katsottiin yksityisyyden suojan edellyttävän julkisessa tietokannassa olevien tietojen määrän rajoittamista ehdotetusta. Tietosuojavaltuutettu katsoi launnonsaan, että julkisesta rekisteristä haku tulisi olla mahdollista ainoastaan yksittäisinä hakuina. Erityisesti lääkealaa edustavat lausunnonantajat toivat esille lääkemääräysten väärentämiseen liittyvät uhat. Suomen Kuntaliitto ehdotti harkittavaksi sitä, että julkinen rekisteri sisältäisi myös opiskelijoita koskevan tiedon silloin, kun tieto on saatavissa terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä.

Saatujen lausuntojen perusteella ammattihenkilöiden keskusrekisterin julkisessa käytössä olevan tietokannan sisältöä on karsittu sekä mahdollistettu lääketieteen ja hammaslääketieteen sekä farmasian alan opiskelijoita koskevan tiedon sisällyttäminen rekisteriin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

22 a §. *Yksilöintitunnus*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lääkäreitä ja hammaslääkäreitä koskevan erillisen yksilöintitunnuksen antamisesta, sen käyttämisestä ja tunnusten muodostamisesta.

Yksilöintitunnuksen antaisi pykälän 1 momentin mukaan Terveystieteiden tutkimuskeskus. Nykyisin Kansaneläkelaitoksen antamasta vastaavasta tunnuksesta on käytetty vakiintuneesti nimitystä sairausvakuutusnumero, vaikka numeroa on käytetty muissakin kuin sairausvakuutuslakiin perustuvissa Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemiin etuuksiin liittyvissä asiakirjoissa.

Terveystieteiden tutkimuskeskus antaisi yksilöintitunnuksen pääsääntöisesti samassa yhteydessä, kun se myöntää lääkärille tai hammaslääkärille terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 2 luvussa tarkoitetun ammatinharjoittamisoikeuden tai ammatinharjoittamisluvan. Niissä tilanteissa, joissa Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen tai koulutuksensa pääosin Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa suorittanut harjoittaa lääkärin tai hammaslääkärin ammattia Suomessa väliaikaisesti ja satunnaisesti, yksilöintitunnus annettaisiin lääkärin tai hammaslääkärin tehtyä palvelujen tarjoamista koskevan ennakkoilmoituksen Terveystieteiden tutkimuskeskukselle.

Koska yksilöintitunnus on tärkeä lääkäreiden ja hammaslääkäreiden yksilöintiväline, lääkäreille ja hammaslääkäreille ehdotetaan säädettäväksi velvoite käyttää sitä heidän laatiessaan lääkemääräyksiä ja muita Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemiin etuuksiin liittyviä asiakirjoja, kuten todistuksia ja lausuntoja sekä tutkimus- ja hoitomääräyksiä. Ehdotetun velvoitteen vuoksi yksilöintitunnusta koskevat säännökset sisällytettäisiin lain lääkärin ja hammaslääkärin erityisiä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevaan 4 lukuun.

Yksilöintitunnus on pykälän 2 momentin mukaisesti numeroista ja tarkistusmerkistä muodostettu tietojoukko. Se muodostetaan

koneellisesti tietyn laskusäännön ja tarkistusäännön mukaan. Näin muodostuva numero ei sisällä mitään henkilöön liittyviä muita tunnistetietoja, kuten esimerkiksi henkilötunnusta tai nimeä taikka niiden osaa. Se, että yksilöintitunnus ei sisällä henkilöön liittyviä tunnistetietoja, ehdotetaan todettavaksi nimenomaisesti säännöksessä.

24 a §. *Terveystieteiden tutkimuskeskuksen rekisteri*. Pykälän 2 ja 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi muutokset, jotka liittyvät rekisteröintinumeroa ja yksilöintitunnusta sekä eräiden lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoita koskevien tietojen merkitsemiseen ammattihenkilörekisteriin.

Koska lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijat rinnastetaan terveydenhuollon ammattihenkilöihin vain heidän toimiessaan tilapäisesti lääkärin, hammaslääkärin tai farmaseutin tehtävässä, pykälän 2 momentin johtolauseesta poistettaisiin sanat ”terveydenhuollon ammattihenkilöistä”.

Momentin 1 kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi siten, että ammattihenkilörekisteriin merkittävänä tietona mainittaisiin myös rekisteröintinumero. Rekisteröintinumero olisi koneellisesti muodostettava tekninen tunnistete, joka ei sisällä henkilöön liittyviä tunnistetietoja. Tunnistetta tarvitaan muun muassa potilastietojen sähköiseen käsittelyyn liittyvää varmentamista ja eräitä muita ammattihenkilöiden yksilöintitarpeita varten. Terveystieteiden tutkimuskeskus antaisi rekisteröintinumeron kaikille ammattihenkilörekisterissä jo oleville terveydenhuollon ammattihenkilöille sekä myöhemmin merkittävään terveydenhuollon ammattihenkilöitä ammattihenkilörekisteriin. Rekisteröintinumeron ja yksilöintitunnuksen antaminen yhtäaikaaisesti turvaisi näiden tietojen keskinäisen ristiriidattomuuden. Kohtaa täydennettäisiin lisäksi siten, että siitä ilmenisi nimenomaisesti, että kohdassa tarkoitettut tiedot koskevat terveydenhuollon ammattihenkilöitä.

Momentin 2 kohtaan tehtäisiin ainoastaan tekninen muutos, joka johtuu siitä, että momenttiin lisättäisiin jäljempänä tarkoitettu uusi kohta.

Momentin 3 kohdan säännöstä, jossa säädetään erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin oikeuden ja sen perusteena olevan koulutuksen merkitsemisestä ammattihenkilörekisteriin, ehdotetaan täydennettäväksi siten, että ammattihenkilörekisteriin merkittävänä tietona todettaisiin myös lääkärille tai hammaslääkärille lain 22 a §:n mukaisesti annettu yksilöintitunnus.

Momenttiin ehdotetaan lisäksi lisättäväksi uusi 4 kohta, jossa säädettäisiin ammattihenkilörekisteriin merkittävistä lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoita koskevista tiedoista. Rekisteriin merkittäisiin tiedot valtioneuvoston asetuksella säädettyt opinnot suorittaneen lääketieteen, hammaslääketieteen tai farmasian opiskelijan nimestä, henkilötunnuksesta, rekisteröintinumeroista ja opintojen aloitusajankohdasta sekä suoritetuista opinnoista. Viittauksella tämän lain nojalla annettuihin säädöksiin tarkoitetaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun valtioneuvoston asetuksen 3, 3 a—3 d §:n säännöksiä. Merkitseminen koskisi siten lääketieteen ja hammaslääketieteen sekä farmasian opiskelijoita, jotka ovat suorittaneet terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa määritellyt työskenntelyn tai harjoittelun aloittamiseen vaadittavat opinnot.

Opintojen aloitusajankohtaa koskeva tieto on tarpeellinen sen vuoksi, että opiskelijalla ei terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 3 c §:n mukaan ole oikeutta toimia tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön tehtävässä enää sen jälkeen, kun opintojen aloittamisesta on kulunut yli kymmenen vuotta.

Esityksessä on tarkoitettu, että lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijasta voitaisiin merkitä ammattihenkilörekisteriin ehdotetussa kohdassa tarkoitettujen tietojen lisäksi edelleen myös sellaisia tietoja, jotka perustuvat hänen toimintaansa laillistetun lääkärin, hammaslääkärin tai farmaseutin tehtävässä. Tämä koskee käytännössä momentin 2 kohdassa tarkoitettuja ammattitoiminnassa todettuun virheellisyteen, laiminlyöntiin tai moitittavuuteen perustuvia seuraamustietoja. Myös lääketieteen ja hammaslääketieteen opiskelijalle myönnetty amat-

tihenkilönumero olisi mahdollista merkitä rekisteriin momentin 3 kohdan perusteella. Opiskelijalle myönnetty yksilöintitunnus ei muuttuisi opiskelijan valmistuttua ja saatua oikeuden tai luvan lääkärin tai hammaslääkärin ammatin harjoittamiseen.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi säännöksellä 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen tietojen poistamisajankohdasta. Tiedot poistettaisiin ehdotuksen mukaan pääsääntöisesti, kun kyseiselle henkilölle on myönnetty oikeus harjoittaa lääkärin, hammaslääkärin, proviisorin tai farmaseutin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä, jolloin häntä koskevien tietojen rekisteröintiä koskisi se, mitä pykälän 2 momentissa säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöstä. Tiedot poistettaisiin aktiivirekisteristä kuitenkin viimeistään, kun opintojen aloittamisesta on kulunut 10 vuotta. Tämä on perusteltua, koska opiskelija ei enää tämän jälkeen voi toimia tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön tehtävässä.

Kun kyseessä on terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettu toiseen EU- tai ETA-valtioon laillisesti sijoitautuneesta ammatinharjoittajasta, joka tarjoaa kyseiseen ammattiin liittyviä palveluja Suomessa väliaikaisesti tai satunnaisesti, rekisterissä oleva tieto poistettaisiin kahden vuoden kuluttua siitä, kun palvelujen tarjoaminen on päättynyt.

24 b §. *Tietojen antaminen terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä.* Pykälän 3 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetään mahdollisuudesta luovuttaa eräitä terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin sisältyviä tietoja laajemmin kuin mitä tietojen luovuttamista lähtökohtaisesti sääntelevän viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain säännökset mahdollistavat. Momentin jälkimmäisessä virkkeessä on puolestaan rajoitettu eräiden tietojen luovuttamista verrattuna siihen, mitä edellä mainitun lain säännökset mahdollistavat silloin, kun kysymys on useampaa rekisteröityä koskevien tietojen luovuttamisesta.

Vaikka yksilöintitunnuksesta itsessään ei voi päätellä, ketä se koskee, se yksilöi kuitenkin yhdessä nimen kanssa kyseisen henkilön. Yksilöintitunnusta voidaan pyrkiä käyttämään väärin esimerkiksi lääkemääräysten

väärentämiseksi. Näistä syistä johtuen yksilöintitunnusta koskevan tiedon luovuttamista ehdotetaan rajoitettavaksi siten, että yksilöintitunnus voitaisiin luovuttaa ainoastaan viranomaisille niille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, apteekkeille samoin kuin tieteellistä tutkimusta, tilastointia tai viranomaisen selvitystyötä varten. Viranomais toiminnan osalta yksilöintitunnus on käytännössä tarpeen luovuttaa erityisesti Lääkelaitokselle, joka huumausaineiden valvontaviranomaisena muun muassa valmistuttua lääkkeiden määräämisestä annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa tarkoitettuja huumausainelääkemääräyslomakkeita. Yksilöintitunnus voi olla tarpeen luovuttaa myös esimerkiksi terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä annetussa laissa (556/1989) ja asetuksessa (774/1989) tarkoitettuihin, Lääkelaitoksen ja sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen ylläpitämiin rekistereihin tallettaviksi säädettyjen tietojen merkitsemiseksi.

Muutos ehdotetaan otettavaksi pykälän uuteen 4 momenttiin, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyisi 5 momentiksi. Pykälän nykyisen 3 momentin jälkimmäinen virke ehdotetaan samalla siirrettäväksi säädösteknisen selkeyden vuoksi uuden 4 momentin ensimmäiseksi virkkeeksi.

24 c §. *Julkinen tietopalvelu.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että Terveydenhuollon oikeusturvakeskus voisi lain 24 b §:ssä säädetyn tietojen luovuttamisen lisäksi luovuttaa julkisen tietoverkon välityksellä ammattihenkilörekisteriin sisältyvät tiedot terveydenhuollon ammattihenkilön nimestä, ammattihenkilön rekisteröintinumerosta, syntymävuodesta ja ammattipätevyydestä. Näin muodostuvista tiedoista käytettäisiin nimitystä julkinen tietopalvelu. Tietopalvelun tarkoituksena on parantaa kansalaisten ja muiden tahojen tiedonsaantia terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattipätevyydestä.

Ammattihenkilörekisterissä on nykyisin tiedot noin 335 000 henkilöstä ja rekisteröityjen määrä kasvaa yli 10 000 henkilöllä vuosittain. Näin ollen ammattihenkilöitä ei voida yksilöidä riittävästi yksinomaan nimen perusteella. Henkilötunnuksen luovuttaminen julkiseen tietopalveluun ei ole mahdollista tie-

tosuojasyistä. Julkisessa tietopalvelussa olevien ammattihenkilöiden tietojen yksilöintimahdollisuuksia parannettaisiin tässä tilanteessa tiedoilla ammattihenkilön rekisteröintinumerosta ja syntymävuodesta. Rekisteröintinumero auttaa ammattihenkilön tunnistamisessa silloin, kun tietopalvelun käyttäjällä on se jo muuta kautta tiedossaan. Myös syntymävuosi auttaa osaltaan ammattihenkilön yksilöinnissä. Tieto ammattihenkilön työpaikasta edistäisi tehokkaasti ammattihenkilön identifioimista esimerkiksi terveydenhuollon palveluiden käyttäjien näkökulmasta. Työpaikkatietoa ei voida pitää henkilön yksityiselämän suojan piiriin kuuluvana. Työpaikkatietoja on ammattihenkilörekisterissä kuitenkin ainoastaan lääkäreiden osalta, eikä näitäkään tietoja ole mahdollista päivittää riittävän usein tietojen luovuttamiseksi ehdotetun tietopalvelun kautta. Ammattihenkilörekisterissä on tieto ammattihenkilön kotikunnasta. Kotikuntaa tai lääninä koskevan tiedon luovuttaminen sellaisenaan internetin kautta saattaa kuitenkin johtaa tietojen väärinkäyttöön, jonka lisäksi se vaarantaa rekisteröidyn yksityiselämän suojaa.

Ammattipätevyystietona tietokannasta ilmeni laillistettavien terveydenhuollon ammattihenkilöiden osalta ammattinimike, jolla henkilö on laillistettu, esimerkiksi että henkilö on laillistettu lääkäri, laillistettu fysioterapeutti tai laillistettu psykologi. Lääkäreiden ja hammaslääkäreiden osalta ihmisivät myös erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäri oikeudet. Niiden Euroopan talousalueeseen kuulumattomien valtioiden kansalaisten osalta, jotka ovat suorittaneet koulutuksensa EU tai ETA-alueen ulkopuolella, julkisessa käytössä olevasta tietokannasta ilmeni heille terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 13 §:n nojalla myönnetyn luvan sisältö. Nimikesuojatun ammattihenkilön ammattinimikkeen käyttöön oikeutettujen, ammattihenkilörekisteriin merkittyjen terveydenhuollon ammattihenkilöiden osalta tietokannasta ilmeni vastaavasti se ammattinimike, jota henkilöllä on oikeus käyttää, esimerkiksi se, että henkilö on lähihoitaja, psykoterapeutti tai koulutettu kiropraktikko.

Siinä tapauksessa, että terveydenhuollon ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeutta tai -lupaa on rajoitettu, tämä samoin kuin

rajoituksen sisältö kävisi ilmi julkisessa käytössä olevasta tietokannasta, koska tiedolla on merkitystä esimerkiksi terveydenhuollon palveluiden käyttäjille, terveydenhuollon toimintayksiköille ja apteekkeille. Sen sijaan se, että henkilön ammatinharjoittamisoikeus on poistettu, hänen ammatinharjoittamislupansa on peruutettu tai että henkilöä on kielletty käyttämästä nimikesuojatun ammattihenkilön ammattinimikettä, ei ilmenisi julkisessa tietopalvelussa, vaan tällaisessa tilanteessa henkilön kaikki tiedot poistettaisiin tietokannasta. Tietokannasta poistuisi tieto myös 2 vuoden kuluttua siitä, kun terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettu väliaikainen tai satunnainen terveydenhuollon palvelujen tarjoaminen on päättynyt.

Esitystä valmisteltaessa on harkittu sitä, tulisiko ammattihenkilörekisterissä olevilla terveydenhuollon ammattihenkilöillä olla mahdollisuus vaikuttaa tietojensa luovuttamiseen esityksessä tarkoitettulla tavalla avoimen internet-verkon kautta esimerkiksi siten, että ammattihenkilöllä olisi mahdollisuus kieltää tietojensa laittaminen julkiseen tietopalveluun. Tämä merkitsisi kuitenkin sitä, että tietokanta ei olisi kattava ja että tietojen puuttumisesta ei näin ollen voisi tehdä päätelmää oikeuksien poistamisesta kuten kaikki ammatinharjoittamisoikeudet omaavat ammattihenkilöt kattavassa ratkaisussa on mahdollista tehdä laillistettaviin ammattihenkilöryhmiin kuuluvien henkilöiden osalta, lupaa edellyttävien henkilöiden osalta sekä niihin nimikesuojattuihin ammattihenkilöryhmiin kuuluvien henkilöiden osalta, joilla ammattinimikkeen käyttöoikeuden edellytyksenä on se, että Terveydenhuollon oikeusturvakeskus on hyväksynyt henkilön koulutuksen. Voidaan myös pitää todennäköisenä, että henkilöt, joiden ammatinharjoittamisoikeutta on rajoitettu, kieltäisivät kaikkien tietojensa laittamisen julkisessa käytössä olevaan tietokantaan tämän seikan ilmitulon estämiseksi. Esityksessä on siten päädytty siihen, että julkisessa käytössä oleva tietokanta kattaa kaikki ammattihenkilörekisteriin merkityt terveydenhuollon ammattihenkilöt lukuun ottamatta edellä mainittuja henkilöitä.

Lisäksi keskusrekisterin julkisessa käytössä oleva tietokanta sisältäisi tiedot niistä lääke-

tieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoista, jotka ovat oikeutettuja toimimaan tilapäisesti lääkärin, hammaslääkärin tai farmaseutin tehtävässä terveydenhuollon tai sosiaalihuollon toimintayksikössä. Opiskelijoita koskevien tietojen saamista julkisesta tietokannasta on pidetty tarpeellisena terveydenhuollon ja potilaiden tiedonsaantitarpeiden kannalta. Opiskelijoiden osalta tietokannasta ilmenisi se, onko kyseessä lääketieteen, hammaslääketieteen vai farmasian opiskelija, rekisteröintinumeron, tiedon syntymävuodesta sekä opintojen aloitusvuodesta. Tätä koskeva säännös sisältyy pykälän 2 momenttiin.

Tarkoituksena on, että tietokannan tietoja voisi hakea ainoastaan yksittäisinä hakuina käyttäen hakuperusteena joko rekisteröidyn nimeä tai rekisteröintinumeroa.

Julkinen tietopalvelu ei sisältäisi kuolleita ammattihenkilöitä koskevia tietoja ja kuolleen henkilön tiedot poistettaisiin tietokannasta välittömästi sen jälkeen, kun Terveydenhuollon oikeusturvakeskus on saanut väestötietojärjestelmän kautta tiedon kuolemasta. Velvoite poistaa tiedot kuolemantapauksessa ehdotetaan todettavaksi nimenomaisesti pykälän 3 momentissa.

40 a §. *Lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoita koskevien tietojen ilmoittaminen.* Sen turvaamiseksi, että lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoista ehdotetun 24 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaisesti ammattihenkilörekisteriin talletettavat tiedot olisivat mahdollisimman luotettavia, lakiin ehdotetaan lisättäväksi pykälä, jonka perusteella yliopistot olisivat velvollisia ilmoittamaan opiskelijoita koskevat tiedot Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle. Viittauksella valtioneuvoston asetukseen tarkoitettaisiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 3, 3 a ja 3 c §:n säännöksiä. Ilmoitusvelvollisuus koskisi siten vähintään neljään ensimmäiseen opintovuoteen kuuluvat opinnot suorittaneiden lääketieteen opiskelijoiden ja hammaslääketieteen opiskelijoiden sekä hyväksytysti harjoittelun aloittamiseen vaadittavat opinnot suorittaneiden farmaseutti- ja proviisorio opiskelijoiden nimeä, henkilötunnusta ja opintojen aloitusajankohtaa koskevia tietoja.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu kuitenkin siten, että julkinen tietopalvelu otettaisiin käyttöön niin pian kuin se on taloudellisesti mahdollista, aikaisintaan vuoden 2010 alusta.

Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Koska ei ole perusteltua, että lääkäreille ja hammaslääkäreille, joille Kansaneläkelaitos on antanut sairausvakuutusnumeron, myönnettäisiin uusi yksilöintitunnus, lakiin ehdotetaan otettavaksi siirtymäsäännös, jonka mukaan olemassa oleva sairausvakuutusnumero muodostaisi lain 22 a §:ssä tarkoitettua yksilöintitunnuksen. Siirtymäsäännöksessä todettaisiin lisäksi, että Terveystieteiden tutkimuskeskus merkitsee Kansaneläkelaitoksen antamat sairausvakuutusnumerot ammattihenkilörekisteriin.

3. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen rekisteröinnissä, käyttämisessä ja muussa käsittelyssä tulee säännöksen perusteella turvata lainsäädännöllisesti. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on todennut useissa lausunnoissaan, että henkilötietojen suoja koskevan perusoikeussäännöksen kannalta tärkeitä sääntelykohteita ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus ja tietojen säilytysaika henkilörekisterissä sekä rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelemisen kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muun muassa, että terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin otettaisiin säännökset, joiden perusteella osasta ammattihenkilörekisterin tietoja voitaisiin muodostaa internet-selaimen kautta toimiva julkinen tietopalvelu. Henkilötietojen laittaminen avoimeen in-

ternet-verkkoon merkitsee näiden tietojen sähköistä luovuttamista. Koska kysymys on viranomaisen rekisterissä olevista tiedoista, tietojen luovuttamiseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin säännöksiä. Niissä on asetettu henkilötietojen sähköisen luovuttamisen edellytykseksi, ”jollei laissa ole toisin erikseen säädetty”, että luovutuksensaajalla on henkilötietojen suoja koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää kyseisiä henkilötietoja. Luovuttaessaan tietoja internet-verkon kautta rekisterinpitäjä ei kuitenkaan voi enää hallita näiden tietojen käyttöä eikä sitä tarkoitusta, johon luovutuksensaajat käyttävät tietoja, voida selvittää. Edellä mainitussa lainkohdassa asetettu edellytys ei siten täyty. Henkilötietojen luovuttaminen internet-verkon kautta on tässä tilanteessa mahdollista vain joko asianomaisten henkilöiden antaman suostumuksen perusteella tai säätämällä asiasta laissa. Koska ammattihenkilörekisterin tietojen luovuttamiseen ei ole käytännössä mahdollista hankkia terveydenhuollon ammattihenkilöiden suostumusta näiden suuren määrän vuoksi, asiasta säädettäisiin laissa.

Ehdotetuissa säännöksissä määriteltäisiin yksityiskohtaisesti ne tiedot, joita luovuttaminen koskee. Luovuttaminen koskisi ainoastaan kaikista keskeisimpiä terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattipätevyden arvioinnin kannalta tarvittavia tietoja. Tietokannan kautta ei luovutettaisi salassa pidettäviksi katsottavia tietoja. Siihen ei sisällytetäisi kuolleita terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevia tietoja.

Koska kysymys on ammattihenkilörekisterissä olevista tiedoista, tietojen säilyttämisaika määräytyisi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n 3 momentin perusteella. Kuolleen ammattihenkilön tiedot poistettaisiin kuitenkin tietokannasta välittömästi sen jälkeen, kun Terveystieteiden tutkimuskeskus on saanut väestötietojärjestelmän kautta tiedon ammattihenkilön kuolemasta.

Julkisessa käytössä olevasta tietokannasta tietoja hakevia henkilöitä ei rekisteröitäisi. Tietoja hakevan henkilön rekisteröinti ei ole tarpeen rekisterin käytön valvomiseksi muun muassa siitä syystä, että julkisessa käytössä

olevasta tietokannasta ei voi hakea tietoja kuin yksittäishakuina, henkilön nimellä tai rekisteröintinumerolla.

Esityksessä ehdotetaan myös muun muassa, että lääkäreille ja hammaslääkäreille annettavasta yksilöintitunnuksesta säädettäisiin lailla. Yksilöintitunnusta voidaan pitää tietosuojadirektiivin 8 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna henkilön tunnisteena. Yksilöintitunnisteesta säättäminen vastaisi siten edellä mainitussa direktiivin kohdassa asetettua vaatimusta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on määriteltävä olosuhteet, joiden vallitessa tällaista tunnistetta voidaan käsitellä. Terveystieteiden ammattihenkilöistä annetussa laissa määriteltäisiin myös täsmällisesti tilanteet, joissa yksilöintitunnusta käytetään ja tilanteista, joissa se voidaan luovuttaa.

Perustuslain 123 §:n 1 momentin mukaan yliopistoilla on itsehallinto siten kuin lailla tarkemmin säädetään. Perustuslain säätämiseen liittyvän hallituksen esityksen (HE 1/1998 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan itsehallinnolla tarkoitetaan tässä yhteydessä ennen muuta sitä, että yliopiston sisäisestä hallinnosta päättävät laissa säädetyin rajoituksin asianomaisen yliopiston omat eivätkä valtion yleiset hallintoviranomaiset, kuten perustuslakivaliokunta on hallitusmuodon 77 §:n 1 momenttia koskevassa tulkintakäytännössä vakiintuneesti katsonut. Lailla

säättämisen vaatimuksen kohdalla tulkinnan lähtökohtana olisi edellä mainittujen hallituksen esityksen perustelujen mukaan pidettävä perustuslakivaliokunnan tulkintakannanottoja hallitusmuodon 77 §:n 2 momentin säännöksestä, jonka mukaan ”uusien säännöksiä yliopiston järjestysmuodon perusteista annetaan lailla”. Lailla olisi perustelujen mukaan siten säädettävä yliopistojen hallinnon, organisaation ja toiminnan kannalta keskeisistä seikoista.

Yliopistoille ehdotettua velvoitetta ilmoittaa Terveystieteiden oikeusturvakeskukselle tiedot lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoiden nimestä, henkilötunnuksesta ja opintojen aloittamisajankohdasta ei ole pidettävä yliopistojen hallinnon, organisaation tai toiminnan kannalta keskeisenä seikkana. Velvoitteesta säädettäisiin kuitenkin laissa. Tietojen keskitetty ilmoittaminen on välttämätöntä, jotta mainituista opiskelijoista ammattihenkilörekisteriin ehdotuksen mukaan talletettavat tiedot olisivat mahdollisimman luotettavia.

Hallitus katsoo edellä olevan perusteella, että esitykseen sisältyvä laki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28 päivänä kesäkuuta 1994 annetun lain (559/1994) 24 a §:n 2 ja 3 momentti sekä 24 b §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 24 a §:n 2 momentti laeissa 1030/2000 ja 690/2005 sekä 24 a §:n 3 momentti ja 24 b §:n 3 momentti mainitussa laissa 1030/2000, sekä

lisätään lakiin uusi 22 a §, 24 b §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1030/2000 ja laissa 1200/2007, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, sekä lakiin uusi 24 c ja 40 a § seuraavasti:

22 a §

Yksilöintitunnus

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus antaa lääkärille ja hammaslääkärille yksilöintitunnuksen, jota tämän tulee käyttää laatiessaan lääkemääräyksiä sekä muita Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemiin etuuksiin liittyviä asiakirjoja.

Yksilöintitunnus on numeroista ja tarkistusmerkistä muodostettu tietojoukko, joka ei sisällä henkilöön liittyviä tunnistetietoja.

24 a §

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri

Rekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

1) terveydenhuollon ammattihenkilön nimi, henkilötunnus, rekisteröintinumero, kotiosoite, ammatinharjoittamisoikeus ja sen rajoittaminen tai poistaminen, ammatinharjoittamislupa ja sen peruuttaminen samoin kuin oikeus käyttää terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä ja sen kieltämi-

nen sekä tiedot ammatinharjoittamisoikeuden tai -luvan taikka nimikesuojauksen perusteena olevasta koulutuksesta;

2) Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja lääninhallituksen ratkaisu, jossa terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitoiminnassa on todettu virheellisyttä, laiminlyönnejä tai moitittavuutta sekä tiedot ammattitoiminnassa saadusta varoituksesta, sakko- ja vankeusrangaistuksesta, viraltapanosta tai virantoimituksesta pidättämisestä;

3) yksilöintitunnus sekä tiedot erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin oikeudesta ja sen perusteena olevasta koulutuksesta;

4) tässä laissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetyt opinnot suorittaneen lääketieteen, hammaslääketieteen tai farmasian opiskelijan nimi, henkilötunnus, rekisteröintinumero, opintojen aloitusajankohta ja tiedot suoritetuista opinnoista.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot poistetaan rekisteristä kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun Terveydenhuollon oikeusturvakeskus on saanut tiedon rekisteröidyn kuolemasta tai kahden vuoden kuluttua siitä, kun terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettu väli-

aikainen tai satunnainen terveydenhuollon palvelujen tarjoaminen on päättynyt. Edellä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettut tiedot poistetaan, kun päätöksen tai muun ratkaisun antamisesta on kulunut kymmenen vuotta, jollei nimikirjallaissa (1010/1989) säädetä merkinnän poistamiselle pidempää aikaa. Rangaistusta koskeva tieto tulee poistaa myös, kun rangaistukseen tuomitsemisen syynä olleen teon rangaistavuus on poistettu. Edellä 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettut tiedot poistetaan, kun henkilölle on myönnetty oikeus harjoittaa lääkärin, hammaslääkärin, proviisorin tai farmaseutin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä, kuitenkin viimeistään, kun opintojen aloittamisesta on kulunut kymmenen vuotta.

24 b §

Tietojen antaminen terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, Terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi antaa kopioina tai sähköisessä muodossa keskusrekisteristä rekisteröidyn nimi- ja yhteystietoja, rekisteröintinumeron sekä tietoja voimassa olevasta ammatinharjoittamisoikeudesta ja -luvasta sekä koulutuksesta rekisteröidyn ammattiin liittyvän informaation lähettämistä varten.

Siitä poiketen, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, 24 a §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja lääninhallituksen ratkaisuihin sekä ammattitoiminnassa saadusta varoituksesta ja virantoimituksesta pidättämisestä saa antaa vain tieteellistä tutkimusta, tilastointia tai viranomaisen selvitystyötä varten taikka viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi taikka terveydenhuoltoon liittyvää toimintaa varten terveydenhuollon toimintayksikölle, apteekille sekä terveydenhuollon alalla toimivalle yhteisölle, jollei kysymys ole yksittäistä rekisteröityä koskevista tiedoista. Siitä poiketen, mitä mainitussa laissa säädetään, tieto 22 a §:ssä tarkoitettusta yksi-

löintitunnuksesta saadaan antaa vain viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi, apteekille sekä tieteellistä tutkimusta, tilastointia tai viranomaisen selvitystyötä varten.

24 c §

Julkinen tietopalvelu

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi luovuttaa julkisen tietoverkon välityksellä terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä tiedon terveydenhuollon ammattihenkilön nimestä, rekisteröintinumerosta, syntymävuodesta ja ammattihenkilön ammattipätevyydestä (*julkinen tietopalvelu*).

Lisäksi julkinen tietopalvelu voi sisältää tiedon laillistetun ammattihenkilön tehtävissä toimimaan oikeutetun lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijan nimestä, rekisteröintinumerosta, syntymävuodesta ja opintojen aloittamisajankohdasta.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tulee poistaa terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevat tiedot julkisesta tietopalvelusta välittömästi sen jälkeen, kun se on saanut tiedon terveydenhuollon ammattihenkilön kuolemasta.

40 a §

Lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoita koskevien tietojen ilmoittaminen

Lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian koulutusta antavien yliopistojen tulee ilmoittaa Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle tiedot tässä laissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetty opinnot suorittaneiden lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoiden nimestä, henkilötunnuksesta, opintojen aloittamisajankohdasta ja suoritetuista opinnoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Kansaneläkelaitoksen ennen tämän lain voimaantuloa terveydenhuollon ammattihenkilölle antama sairausvakuutusnumero on 22 a §:ssä tarkoitettu yksilöintitunnus. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus merkitsee sairausvakuutusnumeron terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin.

Helsingissä 29 päivänä elokuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Paula Risikko*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

Laki

terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28 päivänä kesäkuuta 1994 annetun lain (559/1994) 24 a §:n 2 ja 3 momentti sekä 24 b §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 24 a §:n 2 momentti laeissa 1030/2000 ja 690/2005 sekä 24 a §:n 3 momentti ja 24 b §:n 3 momentti mainitussa laissa 1030/2000, sekä
lisätään lakiin uusi 22 a §, 24 b §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1030/2000 ja laissa 1200/2007, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, sekä lakiin uusi 24 c ja 40 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 a §

Yksilöintitunnus

Terveysturvakeskus antaa lääkäriin ja hammaslääkäriin yksilöintitunnuksen, jota tämän tulee käyttää laatiessaan lääkemääräyksiä sekä muita Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemiin etuuksiin liittyviä asiakirjoja.

Yksilöintitunnus on numeroista ja tarkistusmerkistä muodostettu tietojoukko, joka ei sisällä henkilöön liittyviä tunnistetietoja.

24 a §

24 a §

Terveysturvakeskusten ammattihenkilöiden keskusrekisteri

Terveysturvakeskusten ammattihenkilöiden keskusrekisteri

Rekisteriin merkitään *terveydenhuollon ammattihenkilöistä* seuraavat tiedot:

1) nimi, henkilötunnus, kotiosoite, ammatinharjoittamisoikeus ja sen rajoittaminen tai poistaminen, ammatinharjoittamislupa ja sen peruuttaminen samoin kuin oikeus käyttää terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä ja sen kieltäminen sekä tiedot ammatinharjoittamisoikeuden tai -luvan taikka nimikesuojauksen perusteena olevasta koulutuksesta;

2) terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja lääninhallituksen ratkaisu, jossa terveydenhuollon ammattihenkilön ammatti-

Rekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

1) *terveydenhuollon ammattihenkilön* nimi, henkilötunnus, rekisteröintinumero, kotiosoite, ammatinharjoittamisoikeus ja sen rajoittaminen tai poistaminen, ammatinharjoittamislupa ja sen peruuttaminen samoin kuin oikeus käyttää terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä ja sen kieltäminen sekä tiedot ammatinharjoittamisoikeuden tai -luvan taikka nimikesuojauksen perusteena olevasta koulutuksesta;

2) *Terveysturvakeskusten ja lääninhallituksen ratkaisu, jossa terveydenhuollon ammattihenkilön ammatti-*

toiminnassa on todettu virheellisyyttä, laiminlyöntejä tai moitittavuutta sekä tiedot ammattitoiminnassa saadusta varoituksesta, sakko- ja vankeusrangaistuksesta, viraltapanosta tai virantoimituksesta pidättämisestä; sekä

3) tiedot erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin oikeudesta ja sen perusteena olevasta koulutuksesta.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot poistetaan rekisteristä kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun terveydenhuollon oikeusturvakeskus on saanut tiedon rekisteröidyn kuolemasta. Edellä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetut tiedot poistetaan, kun päätöksen tai muun ratkaisun antamisesta on kulunut kymmenen vuotta, jollei nimikirjalaisissa (1010/1989) säädetä merkinnän poistamiselle pidempää aikaa. Rangaistusta koskeva tieto tulee poistaa myös, kun rangaistukseen tuomitsemisen syynä olleen teon rangaistavuus on poistettu.

24 b §

Tietojen antaminen terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään,

toiminnassa on todettu virheellisyyttä, laiminlyöntejä tai moitittavuutta sekä tiedot ammattitoiminnassa saadusta varoituksesta, sakko- ja vankeusrangaistuksesta, viraltapanosta tai virantoimituksesta pidättämisestä;

3) yksilöintitunnus sekä tiedot erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin oikeudesta ja sen perusteena olevasta koulutuksesta;

4) tässä laissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetyt opinnot suorittaneen lääketieteen, hammaslääketieteen tai farmasian opiskelijan nimi, henkilötunnus, rekisteröintinumero, opintojen aloitusajankohta ja tiedot suoritetuista opinnoista.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot poistetaan rekisteristä kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun Terveydenhuollon oikeusturvakeskus on saanut tiedon rekisteröidyn kuolemasta tai kahden vuoden kuluttua siitä, kun terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettu väliaikainen tai satunnainen terveydenhuollon palvelujen tarjoaminen on päättynyt. Edellä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetut tiedot poistetaan, kun päätöksen tai muun ratkaisun antamisesta on kulunut kymmenen vuotta, jollei nimikirjalaisissa (1010/1989) säädetä merkinnän poistamiselle pidempää aikaa. Rangaistusta koskeva tieto tulee poistaa myös, kun rangaistukseen tuomitsemisen syynä olleen teon rangaistavuus on poistettu. Edellä 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetut tiedot poistetaan, kun henkilölle on myönnetty oikeus harjoittaa lääkärin, hammaslääkärin, proviisorin tai farmaseutin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä, kuitenkin viimeistään, kun opintojen aloittamisesta on kulunut kymmenen vuotta.

24 b §

Tietojen antaminen terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään,

Voimassa oleva laki

Ehdotus

terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi antaa kopioina tai sähköisessä muodossa keskusrekisteristä rekisteröidyn nimi- ja yhteystietoja sekä tietoja voimassa olevasta ammatinharjoittamisoikeudesta ja -luvasta sekä koulutuksesta rekisteröidyn ammattiin liittyvän informaation lähettämistä varten.

Siitä poiketen, mitä mainitussa laissa säädetään, tämän lain 24 a §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja lääninhallituksen ratkaisuihin sekä ammattitoiminnassa saadusta varoituksesta ja virantoimituksesta pidättämisestä saa antaa vain tieteellistä tutkimusta, tilastointia ja viranomaisen selvitystyötä varten taikka viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi taikka terveydenhuoltoon liittyvää toimintaa varten terveydenhuollon toimintayksikölle, apteekille sekä terveydenhuollon alalla toimivalle yhteisölle, jollei kysymys ole yksittäistä rekisteröityä koskevista tiedoista.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi antaa kopioina tai sähköisessä muodossa keskusrekisteristä rekisteröidyn nimi- ja yhteystietoja, rekisteröintinumeron sekä tietoja voimassa olevasta ammatinharjoittamisoikeudesta ja -luvasta sekä koulutuksesta rekisteröidyn ammattiin liittyvän informaation lähettämistä varten.

Siitä poiketen, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, 24 a §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja lääninhallituksen ratkaisuihin sekä ammattitoiminnassa saadusta varoituksesta ja virantoimituksesta pidättämisestä saa antaa vain tieteellistä tutkimusta, tilastointia tai viranomaisen selvitystyötä varten taikka viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi taikka terveydenhuoltoon liittyvää toimintaa varten terveydenhuollon toimintayksikölle, apteekille sekä terveydenhuollon alalla toimivalle yhteisölle, jollei kysymys ole yksittäistä rekisteröityä koskevista tiedoista. Siitä poiketen, mitä mainitussa laissa säädetään, tieto 22 a §:ssä tarkoitettusta yksilöintitunnuksesta saadaan antaa vain viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi, apteekille sekä tieteellistä tutkimusta, tilastointia tai viranomaisen selvitystyötä varten.

24 c §

Julkinen tietopalvelu

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi luovuttaa julkisen tietoverkon välityksellä terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä tiedon terveydenhuollon ammattihenkilön nimestä, rekisteröintinumerosta, syntymävuodesta ja ammattihenkilön ammattipätevyydestä (julkinen tietopalvelu).

Lisäksi julkinen tietopalvelu voi sisältää tiedon laillistetun ammattihenkilön tehtävässä toimimaan oikeutetun lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijan nimestä, rekisteröintinumerosta, syntymävuodesta ja opintojen aloittamisajankohdasta.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tulee poistaa terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevat tiedot julkisesta tietopalvelusta välittömästi sen jälkeen, kun se on saanut tiedon terveydenhuollon ammattihenkilön kuolemasta.

40 a §

Lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoita koskevien tietojen ilmoittaminen

Lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian koulutusta antavien yliopistojen tulee ilmoittaa Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle tiedot tässä laissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetyt opinnot suorittaneiden lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoiden nimestä, henkilötunnuksesta, opintojen aloittamisajankohdasta ja suoritetuista opinnoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Kansaneläkelaitoksen ennen tämän lain voimaantuloa terveydenhuollon ammattihenkilölle antama sairausvakuutusnumero on 22 a §:ssä tarkoitettu yksilöintitunnus.

Voimassa oleva laki

HE 105/2008 vp
Ehdotus

29

Terveystieteiden tutkimuskeskus merkitsee sairausvakuutusnumeron terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin.
